

Η παθογένεια της σύγχρονης οικογένειας

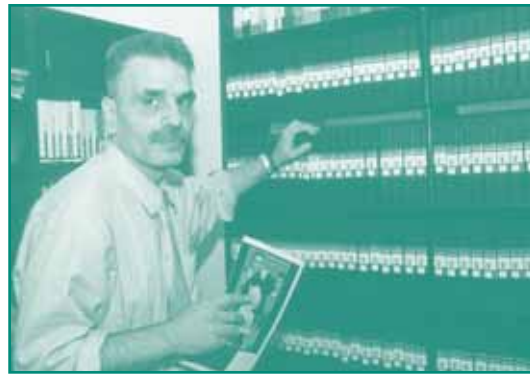
του **Αλέξη Ν. Δερμετζόγλου**
Κριτικού κινηματογράφου
Ιατρού Μικροβιολόγου
alex_derm@freemail.gr

Την Ιατρική μέσω των εξειδικευμένων επιστημόνων της (ψυχαναλυτές, ψυχίατροι, ψυχαναλυτές-οικογενειακοί σύμβουλοι) την ενδιαφέρει ιδιαίτερα η εσωτερική «παθογένεια» της οικογένειας.

Όταν γράφουμε ή συζητάμε πως η κοινωνία διέρχεται μεγάλη κρίση, δεν πρέπει να κλείνουμε τα μάτια μας στην πραγματικότητα. Το πρόβλημα αρχίζει σαφώς από το κύτταρό της, δηλαδή την οικογένεια. Αυτή κι αν βρίσκεται σε διαρκή κρίση, κάτι που δείχνει συνεχώς το σινεμά, ιδίως το αμερικανικό. Από μελοδράματα, ερωτικές περιπέτειες και άλλου είδους δημιουργίες η κρίση απλώνεται απ' άκρου εις άκρον σαν πυρκαγιά. Από την Ευρώπη τα μηνύματα δεν είναι καθόλου καλά. Ακόμα και τα θρίλερ από τη Γαλλία εκφράζουν έναν βαθύτατο σκεπτικισμό. Κι έτσι, στην προσπάθεια και αναζήτηση κάποιων απαντήσεων, ανατρέχουμε στη σύγχρονη, ευρωπαϊκή, κινηματογραφική πραγματικότητα. Δηλαδή, εξετάζοντας μαζί μια συμπαραγωγή Βελγίου, Λουξεμβούργου, Γαλλίας με μια γερμανική και μια μεσογειακή (ισπανική) ταινία, μπορούμε να παραλάβουμε διάφορα συγκριτικά αποτελέσματα. Οι απαντήσεις είναι εδώ, το ευρωπαϊκό σινεμά φυσικά είναι εδώ και το σημείωμα που ακολουθεί επιχειρεί να ενώσει τα νήματα από τις διαφορετικές μικροϊστορίες.

Οι «**Κρυφές επιθυμίες**» ήταν για τη φετινή σεζόν μια πολύ ενδιαφέρουσα αμερικανική ταινία σχετικά με τη μεγάλη κρίση της οικογένειας. Αλλά και η «**Εμμόνη**» με τη Σάντρα Μπούλοκ κάτι είχε να πει επ' αυτού του θέματος. Φυσικά το αδικημένο «**Νεκρό κορίτσι**» υπήρξε οπωσδήποτε μια κορυφαία επίδοση.

Ωστόσο, θέλω να ενώσω τα νήματα από τις τρεις ευρωπαϊκές ταινίες, τις οποίες ήδη υπαινίχθηκα: Είναι η ισπανική «**Σκούρο μπλε σχεδόν**

μαύρο» (που ήδη προβλήθηκε σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη), η γερμανική «**Καλοκαίρι στα βόρεια**» (που προβλήθηκε μόνο στην Αθήνα) και η συμπαραγωγή (Βέλγιο, Λουξεμβούργο, Γαλλία) «**Η ιδιοκτησία**» με την Ιζαμπέλ Ιπέρ, που προβλήθηκε στο διαγωνιστικό τμήμα του περσινού φεστιβάλ της Βενετίας.

Παρατηρώντας αναλυτικά τα κοινά σημεία των τριών ταινιών, καταλήγουμε στο εξής: Στην ισπανική δημιουργία έχουμε την ιστορία δύο οικογενειών σε διάλυση (ο πατέρας της μιας κατάκοιτος, ο άλλος συμμετέχει σε νοσηρές καταστάσεις). Οι γόννοι επιχειρούν να βρουν έναν προσανατολισμό.

Στη γερμανική ταινία η οικογένεια έχει στο εσωτερικό της το σπέρμα της δυνάμει διάλυσης. Μια εύπορη, αστική οικογένεια (η ωραία σαραντάρα μαμά, ο σαρανταπεντάρης πατέρας και ο δεκαπεντάχρονος γιος) υφίσταται ρήγμα εξαιτίας δύο επισκεπτών: της μικρούλας φίλης του γιου και ενός όμορφου γείτονα.

Στη συμπαραγωγή τα πράγματα είναι πιο πολύπλοκα. Χωρισμένο το ζευγάρι. Πεννητάρα (Ιζα-

μπέλ Ιπέρ), ελκυστική ακόμα η σύζυγος, πενήντα-πεντάρης ο πρώην σύζυγος. Με εραστή η πρώτη, ξαναπαντρεμένος ο άντρας. Έχουν και δύο 20-22 χρονών αγόρια. Μαμά και παιδιά μένουν στο ίδιο σπίτι, η γυναίκα θέλει να το πουλήσει και εκεί εμφανίζεται μια νέα ρωγμή στην ίδια ρημαγμένη οικογένεια.

Θα πρέπει να παρατηρηθεί το εξής: Στην ισπανική ταινία έχουμε μια πρωτόγονη μορφή οικογένειας και μια πρόταση (στη συνέχεια) ιδιαίτερα ανατρεπτική. Στη συμπαραγωγή είναι μια τυπική, αστική οικογένεια, ενώ στη γερμανική εισέρχονται και άλλα στοιχεία, ανταγωνισμού και ψυχολογίας ιδιαίτερα.

Η ισπανική δημιουργία υιοθετεί ένα ύφος χαλαρό, που χαρακτηρίζει τις τολμηρές, νεανικές ταινίες, όμως, πέρα από τις ανατροπές η κατάληξή της είναι πολιτικά ορθή. Η γερμανική ακολουθεί ένα μοντέλο ενός ψυχολογικού θρίλερ θυμίζοντας έντονα Πολάνσκι («**Το μαχαίρι στο νερό**»). Τελειώνει με μια καινούρια πρόταση και αφήνει νύξεις και υπαινιγμούς. Ποιος άραγε ευθύνεται για τον θάνατο της μικρής κοπέλας; Δεν εννοώ τα φυσικά αίτια, μια και αυτά είναι γνωστά, αλλά τα βαθύτερα, την ένταση, το κρυφό μίσος. Είναι ερωτήματα προς απάντηση.

Όστος κι έτσι, η πιο ριζοσπαστική ταινία της τριάδας είναι η «**Ιδιοκτησία**», που είναι άγνωστο πότε θα προβληθεί. Μιλάμε για ένα πρωτοφανές δηλητήριο, για έναν χειμαρρό αβυσσαλέων αισθημάτων και τρομερά εχθρικών διαφορών. Ένα άσβηστο πάθος, ένα υπόγειο μίσος διατρέχει τα πάντα και τα... διαλύει. Όσο για το φινάλε, είναι «κατάμαυρο», γεμάτο από ειρωνεία. Θα έλεγα πως θυμίζει Μπουνιουέλ. Μια επανασυγκόλληση, αλλά πώς μπορεί να γίνει με τόση περιφρόνηση που κυκλοφόρησε στο παρελθόν; Είναι μια δύσκολη κατάσταση που αφήνει πίσω της τα πάντα «παγωμένα» και έρμια. Έτσι, ας πούμε ιδεολογικά, η «**Ιδιοκτησία**» πιάνει τις πιο υψηλές επιδόσεις και φυσικά και το κλίμα της είναι άκρως ζοφερό.

Εδώ μάλιστα αξίζει τον κόπο να παρακολουθήσουμε την αισθητική που ο κάθε δημιουργός επιλέγει. Ο Ισπανός χρώματα ανοιχτά, ο ήλιος να διαχέεται έστω και μέσα στις φυλακές της ψυχής ή και τις πραγματικές.

Ο Γερμανός διαλέγει το χρώμα του... γερμανικού καλοκαιριού. Ηλιόλουστη κόπια, αλλά όχι νύχτες με υπερβολική φωτεινότητα. Και μέσα σ'

αυτό το πεδίο εμπλέκονται τα σκοτάδια της ψυχής.

Αισιόδοξη η ισπανική δουλειά, ζοφερή, θανατηφόρα η συμπαραγωγή, υπαινικτική η γερμανική. Κάτι δεν δουλεύει καλά και η επισήμανση αυτής της βλάβης είναι ιδιαίτερα αξιοπρόσεκτη.

Και τα τρία ευρωπαϊκά φιλμ απομακρύνονται από το τυπικό, αμερικανικό, αφηγηματικό μοντέλο και είναι η μαρτυρία της δικής μας ηπείρου για το τι συμβαίνει στο κοινωνικό κύτταρο. Αν το ειδικό, το ατομικό εμφανίζονται τόσο προβληματικά, πόσο εκτρωματικό και τραγικό θα είναι το γενικό σύνολο; Ρητορικό ερώτημα και μια ιστορία που γνωρίζουμε και το τέλος και τις απαντήσεις.

Το ενδιαφέρον είναι, όπως μας έδειξε και η δική μας η κυρία Κατερίνα Ευαγγελάκου στις «**Ωρες κοινής ησυχίας**» που κυκλοφορούν σε DVD (θα ασχοληθούμε στο μέλλον πιθανότατα), πως κάτι στραβό και νοσηρό υπάρχει ανάμεσά μας και οι φταίχτες δεν είναι οι άλλοι, αλλά μέσα στους υπεύθυνους βρισκόμαστε σίγουρα κι εμείς, Έλληνες, Γάλλοι, Ισπανοί, Βέλγοι, Λουξεμβούργιοι, Γερμανοί και αυτά τελείως δειγματοληπτικά.

Απλά η Ευρώπη είναι παρούσα, δεν θα μπορούσε να λείπει από την καταγραφή τέτοιων ζοφερών αδιεξόδων, που ήδη επισήμαναν και οι μεγάλοι πατριάρχες μας Αντονιόνι – Γκοντάρ – Βισκόντι – Μπέργκμαν.

Και οι επίγονοι ακολουθούν τα βήματά τους, όπως μπορούν.

Για να δούμε τώρα και μια υπέροχη αμερικανική εκδοχή: «**Το νεκρό κορίτσι**» της Κάρεν Μόνκριφ. Η απόλυτα αδικημένη ταινία της χρονιάς. «Τράβηξε» σε διάφορα φεστιβάλ, πήρε πολύ καλές κριτικές, έκανε γελοιοδώς ελάχιστα εισιτήρια στις ΗΠΑ, βγήκε τον Μάη στις ελληνικές αίθουσες (για να τη δουν τρεις κι ο κούκος) και σε δύο μήνες ιδού σε DVD. Ωστόσο, το πετσόκομμα του αυθεντικού κάδρου σε τηλεοπτικό τέσσερα προς τρία στην ελληνική έκδοση αδικεί την αίσθηση αυτού του υπέροχου φιλμ, σκηνοθετημένου από τη σπουδαία και ταλαντούχα Κάρεν Μόνκριφ.

Το φιλμ χωρίζεται σε πέντε κεφάλαια. Φαινομενικά πέντε αυτόνομα, ξεχωριστά σκετς, που δένουν, όμως, με μια σπάνια αρμονία σ' έναν κοινό στόχο. Ιδού οι τίτλοι:

1) **ο ξένος**, 2) **η αδελφή**, 3) **ο σύζυγος**, 4) **η**

μητέρα, 5) **το νεκρό κορίτσι**.

Μια γυναίκα (Τόνι Κολέτ), που την καταπιέζει αφόρητα η γριά μητέρα της (έξοχη στον ρόλο η παλαίμαχη Πάιπερ Λόρι), ανακαλύπτει σ' ένα ερημικό τοπίο λίγο έξω από το Λος Άντζελες το πτώμα ενός κοριτσιού. Ποια είναι η ταυτότητα της νεκρής; Παρακολουθούμε την ιστορία μιας ιατροδικαστού, μιας γυναίκας που υποψιάζεται τον άνδρα της ως δολοφόνο κ.λπ. Υπάρχουν και άλλα πρόσωπα, ενώ μια μάνα ψάχνοντας για την κόρη της ανακαλύπτει το εγγονάκι της. Πάντως εμείς ως θεατές στο τελευταίο πλάνο του φιλμ θα μάθουμε την αλήθεια για τον φόνο, τον δολοφόνο της ζωής της νεκρής.

Ο τίτλος «**Νεκρό κορίτσι**» λειτουργεί ως αίγιμα. Ποια είναι τελικά; Αυτή που σαπίζει δολοφονημένη ή όλες οι άλλες πολλαπλά πιεσμένες γυναίκες;

Ζοφερή ταινία, έξοχη ατμόσφαιρα, υψηλού επιπέδου αισθητική και ακόμα άψογη φωτογραφία, λειτουργικοί φωτισμοί, σπουδαίοι ρόλοι. Αφήγηση κυκλική αλά Ιναρίτου, έξοχο μοντάζ και επιλογή χώρων που εντυπωσιάζει.

Η μεγάλη ευκαιρία. Τρέξτε στο βίντεο κλαμπ να παραλάβετε το DVD.